

A HAZA SZOLGÁLATÁBAN

A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM REKTORÁNAK

37/2021. SZÁMÚ

UTASÍTÁSA

a kutatóműhelyek alapításának és működésének rendjéről szóló 33/2019. számú rektori utasítás módosításáról

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 13. § (1) bekezdése, valamint a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Szervezeti és Működési Szabályzat I. kötet 28. § (3) bekezdése alapján a következő utasítást adom ki:

1. §

A kutatóműhelyek alapításának és működésének rendjéről szóló 33/2019. számú rektori utasítás (a továbbiakban: 33/2019. számú rektori utasítás) 4. §-át követően a Mellékeltek felsorolása a következő 14. ponttal egészül ki:

„14. számú melléklet: Határmenti Együttműködések Kutatóműhely Alapító Dokumentuma

felügyeletet ellátó magasabb vezető: fejlesztési rektorhelyettes”

2. §

A 33/2019. számú rektori utasítás a jelen utasítás mellékletével megállapított 14. számú melléklettel egészül ki.

3. §

Ez az utasítás az aláírást követő napon lép hatályba.

Budapest, 2021. december „2”

Dr. Koltay András
rektor

HATÁRMENTI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK KUTATÓMŰHELY Alapító Dokumentum

1. A kutatás célrendszere

Az államhatárok koncepciója a globalizáció és a regionális integrációk évtizedeiben képlékeny és negatív narratívába került. Ezzel szemben a tömeges népvándorlás és a járványok napjainkra az államhatárok és az EU külső határainak védelmét emelték az államiság, a biztonság, a nemzeti kultúra, identitás és szuverenitás kulcskérdésévé. Közép-Európa népelnek, köztünk hazánk történelmi adottsággal különösen fontossá teszik, hogy az államhatárok ne váljanak disszonáns és parttalan viták forrásává. Ebben játszik kiemelt szerepet a határmenti gazdasági, kulturális, jogi, biztonsági stb. együttműködések erősítése, amely téma köré mára jelentős, interdiszciplináris, tudományos és civil intézményi kör épült ki.

Jelen javaslat célja, hogy a közép-európai térségben Budapesten jöjjön létre hazánk, sőt Közép-Európa **legjelentősebb határtannal (Cross-Border Studies) foglalkozó tudományos és szakmai műhelye**. A kutatóintézet átfogóan fedné le a kortárs határtan tématerületét és aldiszciplínáit, a geopolitikai, jogi, kormányzási, biztonságpolitikai kérdésektől kezdve a nemzetközi, uniós és Közép-Európa tanulmányokon keresztül a politikaelméleti, kritikai-történelmi, földrajzi és szociológiai vonatkozásokig. Mivel „Magyarország önmagával határos”, **hazánknak fontos**, hogy a kérdésben tematizációs szerepet töltsön be. **Az NKE oktatási és kutatási profiljával mlatt a legmegfelelőbb Intézményi keretet jelent** egy ilyen műhely, később pedig Intézeti keret létrehozásához, és egyben az egyetemi oktatásba is be tudja építeni a határtani képzést.

Az 1990-es évek óta valóságos diszciplínává kezd fejlődni a *Border Studies* (magyarul: határtan) névre keresztelt tudományterület, amely számos tudományágat érint a politikai földrajztól a humán geográfián, kormányzáselméleten és tervezéelméleten keresztül az uniós szakpolitikai kutatásokig és a várostervezésig. A határok kutatása divattá vált, számos értelmezési mezővel és elméleti háttérrel.

Magyar szempontból a téma különös jelentőséggel bír, hiszen a trianoni határokon túl több millió magyar él, jelentős részük közvetlenül a határsávban, akiknek az életére, mindennapjaira, identitására meghatározó hatást gyakorol(t) az adminisztratív határok mozgatása, szigorú őrzése, a határátkelések során alkalmazott vizsgálatok bürokratizmusa. Ugyanakkor az EU-s keretek között éppen ezeknek a közösségeknek a hídszerepére építve sikerült virágzó határon átnyúló együttműködések kialakítani, a leginnovatívabb kormányzási formák adaptálásával. Az átjárhatóbbá váló határok nemcsak a magyar-magyar közeledést, hanem a szomszédos nemzetekkel a kölcsönös bizalom és megbecsülés építését is segítik. A 2015-ös migrációs válság, majd a 2020-as világjárvány ugyanakkor arra is rámutatott, hogy a nyitott határok projektje rendkívül törekeny és ellentmondásos, és éppen a magyar származású Frank Furedi írásai hívják fel a figyelmet arra is, hogy a határok teljes eliminálása milyen veszélyeket rejt az Identitásnarratívák számára.

A fent említett néhány aspektus is jelzi a kérdéskör multidiszciplináris jellegét és tematikai sokszínűségét, amelyek mindegyike a globális szintű tudományos diskurzus részét képezi, szerteágazó szakirodalommal.

Bár a közép-európai térségben egyre több felsőoktatási egyetemen jelenik meg témaként a határtan (pl. a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, a Nagyváradai Egyetemen, az Eperjesi Egyetemen, az Opolei Egyetemen), **nemzetközi mércével is mérhető szellemi központ ez idáig nem jött létre** e téren. Egy kutatóközpont budapesti létrehozása több szempontból is indokolt.

- a) Fontos, hogy a határok kérdésével foglalkozó, nemzetközi jelentőségű Intézmény Magyarországon induljon el, hiszen az elmúlt 100 év történéseinek ismeretében erre a magyaroknak van a legnagyobb szükségük. Ez egyben **az ország geopolitikai súlyát is növelné.**
- b) **Budapest a Duna Régió földrajzi központja**, amelyen belül a politikai, kulturális, szellemi, etnikai, gazdasági határoknak egy rendkívül komplex és sűrű rendszerével állunk szemben, elegendő muníciót szolgáltatva a következő generációk számára is, ha kutatni szeretnék a témát.
- c) A 2009-ben alapított Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálat (CESCI) **már feltette Budapestet a határmentiséggel foglalkozó szakmai szervezetek világtérképére**, illetve kezdetleges szinten ugyan, de tudományszervezési tevékenységet is folytat, és erre az alapra viszonylag gyorsan és könnyen lehet egy nemzetközileg is elismert műhelyt felépíteni.

A Kutatóműhely feladatai:

- a) a kortárs határtan tématerületét és aldiszciplínáit – a geopolitikai, jogi, kormányzási, biztonságpolitikai kérdésektől kezdve a nemzetközi, uniós és Közép-Európa tanulmányokon keresztül a politikaelméleti, kritikai-történelmi, földrajzi és szociológiai vonatkozásokig – lefedő hazai és nemzetközi kutatások;
- b) hazai és nemzetközi (különösen a Horizon Europe Twinning) kutatási pályázatokban való részvétel;
- c) határkutatásokkal összefüggő tudományos ismeretterjesztő tevékenységek;
- d) az a) pontban meghatározottakhoz kapcsolódóan a jogalkotást segítő szakmai és tudományos megalapozottságú háttérelmzések készítése;
- e) együttműködés az a) pontban meghatározott területekhez kapcsolódó kormányzati szervekkel;
- f) együttműködés a kapcsolódó kutatási területeken tevékenykedő társadalmi szervezetekkel és felsőoktatási kutatóközösségekkel;
- g) a kutatási eredmények bemutatása, különösen tudományos cikkek, szakkönyvek, más publikációk, továbbá konferenciák, műhelybeszélgetések és előadások formájában;
- h) az NKE tudományos potenciáljának növelése és a hallgatók tudományos tevékenységekbe történő bevonása;
- i) képzésfejlesztés;
- j) az elméleti kutatások gyakorlati igényekkel és tapasztalatokkal való ötvözése révén a kutatási eredmények közigazgatási hasznosíthatóságának fokozása.

2. Együttműködési tervek Egyetemen belül, hazai és nemzetközi tudományos és szakmai közösségekkel

2.1. Társzervezet: Central European Service for Cross-Border Initiatives (CESCI)

A CESCI-t 2009-ben magánszemélyek alapították a francia Határmenti Operatív Misszió (Mission Opérationnelle Transfrontalière, MOT) kezdeményezésére, amely a budapesti székhelyű egyesület tagjává is vált. A szervezet küldetése a határon átnyúló együttműködés támogatása a magyar határok mentén, valamint Közép- és Délkelet-Európában. Az elmúlt 12 év alatt a CESCI a határ menti együttműködések nemzetközileg is elismert szakértő szervezetévé vált, olyannyira, hogy a COVID- járvány nyomán létrehozott Európai Határ Menti Polgárok Szövetségének is az egyik alapítója, az említett, a francia kormány által létrehozott MOT, az egész Európát lefedő Európai Határregriók Egyesülete (AEBR) és az Európai Régiók Bizottsága mellett. A négy szervezet szorosan együttműködik a járvány nyomán kialakult helyzet európai szintű kezelésében.

A CESCI tevékenységek hat csoportba sorolhatók:

- a) tudományos kutatások a határtan területén;
- b) határon átnyúló területi tervezés és határ menti programok kidolgozása és értékelése;
- c) határon átnyúló intézményfejlesztés;
- d) határon átnyúló projektek fejlesztése, menedzselése;
- e) részvétel a határmentiséghez kapcsolódó hazai és uniós szakpolitika alakításában;
- f) díszszemináriós tevékenységek a helyi szereplők kapacitásépítésének érdekében.

2.2. A Nemzeti Közszerzők Egyetem együttműködő egységei:

- a) NKE ÁNTK Kormányzástani és Közpolitikai Tanszék
- b) NKE KDI

2.3. Nemzetközi kutató hálózat:

- a) James Wesley Scott, a Karélla Intézet professzora, az európai regionális politika világhírű szakértője, aki egyben a CESCI által évente megjelentetett *Cross-Border Review* című periodika főszerkesztője is;
- b) David Newman, az Izraeli Ben Gurion Egyetem professzora, a határok politikaföldrajzi és geopolitikai vonatkozásainak világhírű elemzője;
- c) Anssi Paasi, az Oulu Egyetem professzora, aki a határtan humán geográfiai vonatkozásainak talán a legtöbbet idézett szerzője;
- d) Andreas Faludi, a holland Delfti Egyetem nyugalmazott professzora, az európai területi tervezés (*spatial planning*) atyja;
- e) Martin Klatt, a Dél-Dán Egyetem professzora, aki a határok és az etnikai kisebbségek kapcsolatának nemzetközileg elismert kutatója;
- f) Emmanuel Brunet-Jailly, a kanadai Victoria Egyetem professzora, a biztonságpolitikai megközelítés szakértője;
- g) Birte Wassenberg, a Strasbourgi Egyetem politikatörténet-tanára, egyben az első, a témának szentelt kritikai enciklopédia főszerkesztője;
- h) Bernard Reitel, az Artols-i Egyetem földrajzprofesszora;
- i) Jean Peyrony, a MOT főigazgatója, a határon átnyúló együttműködések európai vezető szaktekinetije;
- j) Hiroshi Tanaka, a japán Ritsumeikan Egyetem professzora, a Duna Régió kutatója;
- k) Jaroslaw Jańczak, a Poznańi Egyetem tanára, aki főként az együttműködések

elméleti háttérével foglalkozik;

- i) Eduardo Medeiros, a Lisszaboni Egyetem professzora, az európai területi együttműködés legismertebb szakértője.

2.4. Nemzetközi felsőoktatási partnerség:

- a) Carinthia University of Applied Sciences, School of Management
- b) University of Ljubljana Faculty of Public Administration
- c) Olza Association
- d) Institut Euroscola
- e) WSB University
- f) Centre for Cross Border Studies
- g) Institut Catalan de Recherche en Sciences Sociales
- h) Université de Perpignan Via Domitia
- i) University of Girona
- j) IEC/Institute of Catalan Studies
- k) Institute of Borders and Discontinuities
- l) Université Savoie Mont Blanc
- m) Euro-Institut
- n) Université de Strasbourg, Institut d'Études Politiques
- o) European University Viadrina Frankfurt (Oder)
- p) ITEM, Institute for Transnational and Euroregional cross border cooperation and Mobility, University of Maastricht
- q) Kelet-Finnországi Egyetem, Karélla Intézet (Joensuu)
- r) European Academy, EURAC (Bolzano)
- s) Lisbon University Institute (Lisszabon)

A kutatóműhely minden olyan hazai és nemzetközi mérvadó szakmai közösséggel együttműködést alakít ki, amely a célok elérésében kiegészítő támogatást jelent.

3. A teljesítmény és az eredmények mérési rendszere:

- a) évenkénti publikációk száma;
- b) évenkénti konferenciák, műhelybeszélgetések, workshopok, előadások száma;
- c) MTA besorolású folyóiratokban való közlések évenkénti megjelenésének száma;
- d) Idézettség;
- e) kutatóműhely szintű időszakos értekezletek, workshopok évenkénti száma;
- f) egyéb média megjelenés évenkénti száma.

4. Szakmai program mérföldkövei:

- a) Részletes kutatási terv készítése.
- b) **NKE-CESCI együttműködési megállapodás megkötése kutatóintézet létrehozására.**
- c) **Kutatási projektek kidolgozása és megvalósítása.** A neves kutatókból álló nemzetközi szakmai kapcsolatrendszer lehetőséget biztosít arra is, hogy a **tervezett kutatóintézet** rendszeresen részt vehessen jelentősebb méretű **nemzetközi kutatási projekteken, hálózatokban.** Bár a határok kutatása korábban nem volt kiemelt témája az FP és a Horizont programoknak, a migrációs válság, majd a világjárvány következtében lezárt európai belső határok a témát az egész uniós integráció központi problémájává avatták. Várható, hogy éppen

ezért számos kiírásnak lesz a tárgya, és nemcsak a szigorúan vett kutatási célú pályázatok, hanem akár uniós bizottsági tenderek esetében is.

- d) A *Cross-Border Review* című periodika folyóirattá fejlesztése. A koncepcióról tárgyalások kezdődtek az amerikai Taylor & Francis Kiadóval. A *Journal of Applied Science on Borders, Cooperation & Development* (röviden: *ABCD Journal*) címre keresztelt, évente három alkalommal megjelentetni tervezett folyóirat a határok és a határtérségek különböző aspektusaival erősen gyakorlatorientált módon, az együttműködések jó gyakorlataira, a szakpolitikai dilemmákra és a fejlesztési kérdésekre fókuszálva foglalkozna.
- e) **Képzésfejlesztés.** A Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálata szakmai támogatásával már működik az Edutus Egyetemen a „Határon átnyúló fejlesztési szakreferens” egyéves, szakirányú továbbképzés. A nemzetközi követelményeknek megfelelő legkorszerűbb ismereteket nyújtó program a CESCİ szakmai közreműködésével kidolgozott. A szakirányú továbbképzés elindítására a CESCİ együttműködésével az NKE KTI keretein belül is lehetőség van, illetve a képzés egyetemi képzési kínálatba történő beillesztése (BA, MA képzések kidolgozása) is a jövőben innovatív képzésfejlesztések egyik fontos eleme lehet.

5. A HEK vezetőjének megnevezése:

A HEK vezetője: Dr. Fejes Zsuzsanna, habil, egyetemi docens.

6. A HEK működési ideje:

A HEK az alapítástól számított öt évre jön létre.”